

Netcongestie en woning- bouw

maart 2026

Position Paper

Op donderdag 2 april organiseert u een rondetafelgesprek over netcongestie en woningbouw. De VNG neemt deel aan dit gesprek met wethouder Tang van Almere en wethouder Van der Schans uit Ede. In dit position paper delen wij de visie van gemeenten op dit urgente probleem.

Samenvatting

Gemeenten ervaren in hun dagelijkse praktijk een enorme urgentie om netcongestie aan te pakken en leveren graag een bijdrage in het zoeken naar oplossingsrichtingen.

We roepen u op dat het rijk zorgt voor een goede maatschappelijke impactanalyse en dat bestaande capaciteit op het net beter wordt benut. Verder vragen we u ervoor te zorgen dat het rijk gemeenten juridische en financiële ruimte biedt voor tijdelijke oplossingen die netcongestie verzachten, dat gemeenten inzicht krijgen in transportcapaciteit op gemeentelijk niveau, dat de nieuwe werkwijze voor 'Eerder aanvragen' bij Kleinverbruik tijdig bekend wordt gemaakt aan gemeenten, en dat deze werkwijze uitvoerbaar is voor alle gemeenten en geen ongelijk speelveld veroorzaakt.

Hieronder lichten we deze punten toe.

Netcongestie remt de woningbouw en leidt tot stilstand

In grote delen van het land lopen gemeenten tegen de grenzen van het elektriciteitsnet aan. Nieuwe aansluitingen – voor woningen, bedrijven, laadinfra, warmtepompen of duurzame opwek – zullen worden uitgesteld, tijdelijk of zelfs voor jaren onmogelijk zijn. Dit staat onze gezamenlijke ambitie in de weg om 100.000 woningen per jaar te bouwen. Dat kunnen we met elkaar niet laten gebeuren. We hebben een minister van VRO nodig die in het kabinet pal staat voor woningbouw, zoals ook gebeurde rondom de lancering van water en bodem sturend vanuit I&W.

De aansluitstop die dreigt in Flevoland, Gelderland en Utrecht moet van tafel. Als dat niet gebeurt, dan heeft dat grote maatschappelijke gevolgen voor onze inwoners en het mkb. Woningzoekenden moeten nóg langer op een woning wachten. Gemeenten worden geraakt in hun inkomsten uit bijvoorbeeld bouwleges, grondverkoop en algemene uitkering. Ook krijgen gemeenten te

maken met hogere onrendabele toppen, door de kosten van netbewust bouwen en de zoektocht naar (tijdelijke) alternatieve energieoplossingen. De bouwsector als belangrijke economische sector wordt door het stilvallen van woningbouw hard geraakt, met (lange termijn) gevolgen voor de sector en financiële consequenties voor het rijk, zoals gemiste belastinginkomsten en uitgaven aan uitkeringen. De brede economische impact is nog niet in beeld, maar het is zonneklaar dat de gemeentelijke, regionale en nationale economie hard geraakt zullen worden. Wij praten graag met u door over de toekomstbestendigheid van de lokale en regionale economie en de effecten op voorzieningenniveau en leefbaarheid. Ook met het oog op vergrijzing.

Netcongestie raakt niet alleen nieuwe aansluitingen, maar ook de bestaande gebouwde omgeving, met opgaven zoals verduurzaming van vastgoed, mobiliteit en de warmtetransitie. Speciale aandacht vragen de zogeheten 'New towns' die tegen problemen aanlopen die samenhangen met grote en snelle groei in de jaren '70 en '80 van de vorige eeuw en hun enorme vervangingsvraag. Om dit op te lossen is een integraal pakket maatregelen nodig, met als belangrijk bestanddeel woningbouw. Kortom, gemeenten voelen de urgentie en zoeken naar oplossingen.

Basis op orde: zowel op lange termijn als op korte termijn

Gemeenten hebben een betrouwbaar, rechtvaardig en betaalbaar elektriciteitsnet nodig op alle niveaus (landelijk, regionaal en lokaal) om de maatschappelijke opgaven te kunnen uitvoeren. Het uitbreiden en verzwaren van het elektriciteitsnet is nodig, maar dat duurt jaren. Er zijn dus ook oplossingen nodig voor de korte termijn.

Geef gemeenten inzicht

De gemeenten worden in verschillende gradaties geconfronteerd met netcongestie, maar krijgen geen inzicht waar knelpunten zich bevinden en hoeveel transportcapaciteit er nog per station te vergeven is aan Kleinverbruik. Ontwikkelingen in hele gebieden gaan intussen wel op slot. Gemeenten hebben meer inzicht nodig in de beschikbaarheid van transportcapaciteit om daar in hun plannen goed op te kunnen inspelen. Dit geldt voor woningbouwplannen maar ook voor andere opgaven waar we als gemeenten hard aan werken, zoals economische ontwikkelingen. Naast inzicht in beschikbaarheid van transportcapaciteit, moet er transparantie zijn in hoe deze wordt verdeeld

binnen de functies van Groot- en Kleinverbruik. Beter inzicht in de wachtrijen van de netbeheerders helpt daarbij.

Beter benutten

Bestaande transportcapaciteit moet beter worden benut. Netverzwaring duurt lang en is erg kostbaar, terwijl het elektriciteitsnet (bijna) wel vol zit op piekmomenten, maar nog ruimte biedt tussen die pieken. Door te sturen op slimmer gebruik van ruimte die wel op het net beschikbaar is, kunnen we het maximale halen uit het bestaande netwerk. Daarbij is het essentieel dat het rijk wettelijke obstakels in regelgeving, zoals de Energiewet, wegneemt om lokale oplossingen mogelijk te maken. De Energiewet stuurt nog te weinig op efficiënt en optimaal gebruik van de elektriciteitsinfrastructuur. Dat kan door 'Energie Delen' mogelijk te maken en opslag en conversie maatschappelijk in te zetten zodat ruimte ontstaat voor het meer integrale en decentrale energiesysteem. In het verlengde daarvan moet het mogelijk zijn om gedifferentieerde nettarieven toe te passen, zodat pieken verminderd worden en energiegebruik meer in de daluren plaats gaat vinden.

Gemeenten verzoeken uw Kamer het kabinet op te roepen om:

- De impact van netcongestie op (bestaande en toekomstige) woningen, economie (met name MKB) en verduurzamingsopgave zo snel mogelijk landelijk inzichtelijk te maken: voor 1 oktober dit jaar.
- Om inzicht op gemeentelijk niveau te bieden over gebruik en ruimte op het elektriciteitsnet en meer inzicht hoe de transportcapaciteit straks verdeeld wordt over de verschillende functies binnen GV en KV.
- Naast verzwaren vol in te zetten op het beter benutten van bestaande capaciteit op het elektriciteitsnet, bijvoorbeeld door netbewust bouwen, opslag in te zetten om ruimte te creëren, in te zetten op collectieve warmte, gedifferentieerde nettarieven, bidirectioneel en netbewust laden, gedragsbeïnvloeding en het zwaarder belasten van het bestaande netwerk.
- Te zorgen voor duidelijke spelregels, passende contractvormen en financiële kaders om het netbewuste systeem van de toekomst mogelijk te maken.

Maatschappelijk prioriteringskader maakt nieuwe werkwijze 'Eerder aanvragen' mogelijk

Een nieuwbouwwoning kan niet worden opgeleverd zonder energieaansluiting. Netcongestie en zeker ook het stoppen met het reserveren van transportcapaciteit voor kleinverbruikers zorgen ervoor dat veel woningen niet gebouwd kunnen worden. Het raakt met name zachte plannen. Plannen waarvoor niet vóór 1 januari 2027 aan de *bewijslast* onder het prioriteringskader kan worden voldaan, lopen naar verwachting grote vertraging op. De verwachting is namelijk dat rond 1 januari 2027 de beschikbare capaciteit volledig is toegewezen, waarna gewacht moet worden op uitbreiding van het elektriciteitsnet. Ontwikkelaars geven aan geen tijd te steken in projecten waarbij het onzeker is of de te bouwen woningen een netaansluiting kunnen krijgen. De planvoorraad zal dus opdrogen en alle bij gebiedsontwikkeling betrokken partijen zullen geraakt worden.

Eerder aanvragen

Het prioriteringskader introduceert de mogelijkheid voor gemeenten om prioriteit aan te vragen voor een woningbouwproject. Daarnaast wordt onder de werktitel 'eerder aanvragen' samengewerkt aan een werkwijze waarbij gemeenten woningbouwprojecten eerder op de wachtlijst kunnen plaatsen en prioriteit kunnen aanvragen. De VNG ziet in deze werkwijze een kansrijke oplossing om tijdige aansluiting te realiseren en meer zekerheid te krijgen of er wel voldoende transportcapaciteit is. Tegelijkertijd bestaan er zorgen over de uitvoerbaarheid, financiële en juridische risico's en gelijke kansen tussen gemeenten. Het is essentieel dat de nieuwe werkwijze tijdig bekend is, uitvoerbaar is voor alle gemeenten en geen ongelijk speelveld veroorzaakt tussen gemeenten.

Beide houden een nieuwe rol in voor gemeenten, met juridische en financiële risico's. Die moeten voor gemeenten beheersbaar zijn. De beschikbare tijd voor het samen uitdenken van processen, in kaart brengen van risico's en mitigerende maatregelen, en zorgvuldige besluitvorming voor gemeenten is uitermate krap. Ook met het oog op nieuwe colleges en gemeenteraden.

Vanaf 1 juli 2026 wordt de gereserveerde netcapaciteit stapsgewijs vrijgegeven en (pas) vanaf 1 oktober 2026 kunnen gemeenten eerder aanvragen. Dat zorgt voor een *ongelijk speelveld* en maakt de kans op een netaansluiting voor woningen kleiner. Aan gemeenten wordt gevraagd om projecten sneller planologisch hard te maken en aanvragen in te dienen, zonder dat bekend is of er nog wel netcapaciteit te vergeven is voor die gemeente. Die cijfers zijn immers niet beschikbaar. We zien dat daarbij sprake is van concurrentie tussen gemeenten, capaciteit schaars is en de netwerken meerdere gemeenten beslaan.

Gemeenten verzoeken uw Kamer

- Het kabinet te attenderen op de (on) uitvoerbaarheid, financiële gevolgen, risico's en de veranderde rol van gemeenten. Gemeenten wensen ondersteuning van het rijk op de implementatie van de nieuwe werkwijze, garantstelling bij financiële en juridische risico's, en ervoor te zorgen dat wordt voorkomen dat er een ongelijk speelveld ontstaat tussen grootverbruikers en kleinverbruikers van 1 juli tot 1 oktober.
- Gemeenten en andere betrokken partijen meer tijd te geven om zich goed voor te bereiden voor de nieuwe werkwijze 'eerder aanvragen', met als doel dat we de negatieve impact verkleinen, zoals een flinke vertraging van onze landelijke woningbouwplannen. Verleng daarom de huidige werkwijze met gereserveerde capaciteit voor kleinverbruik. Accepteer toegekende rijkssubsidies, college- en raadsbesluiten met concrete te realiseren woningaantallen, type woningen en planning en locatie als voldoende bewijslast bij het aanvragen van 'Maatschappelijke Prioriteit'..

Bijlage: Casuïstiek

Ter illustratie enkele voorbeelden uit de gemeentelijke praktijk waaruit de gevolgen van netcongestie inzichtelijk worden gemaakt.

Almere

De gemeente Almere wil groeien met 60.000 nieuwe woningen. Netcongestie vormt voor 30.000 woningen een serieuze bedreiging. Specifiek de ontwikkelingen in Almere Stad, cruciaal onderdeel van het NOVEX-gebied MRA-Oost (of grootschalige woningbouwlocatie), komen onder druk te staan omdat partijen alleen willen instappen met garantie op stroom. Dit betekent dat de afspraken voor de bouw van 20.500 woningen tot en met 2030 en de bijbehorende subsidies niet nagekomen kunnen worden. Een stilstand van 5 jaar kan ook niet zomaar worden ingelopen. Almere loopt voorop met netbewuste grootschalige gebiedsontwikkeling. Om dat netbewuste systeem van de toekomst te realiseren zijn duidelijke spelregels (in samenspraak met het rijk), passende contractvormen (door netbeheerders) en financiële kaders (rijk) nodig.

Zoetermeer

De gemeente Zoetermeer wil 2000 woningen realiseren in de binnenstad. De plannen zijn vergesloofd en klaar om te worden uitgevoerd. Maar grote onderdelen van de plannen voldoen dit jaar niet aan de strenge indieningsvereisten van het nieuwe prioriteringskader. Op 1 januari 2027 wordt alle resterende netcapaciteit verdeeld over de gehele wachtlijst. De gemeente vreest dat deze deadline niet gehaald wordt, daarop 25,3 miljoen euro subsidie voor het versnellen van de woningbouw in de Binnenstad moet worden terugbetaald en de woningbouwplannen alsnog onhaalbaar worden.

Amsterdam

De gemeente Amsterdam heeft voor de periode tot 2030 bouwplannen voor 65.000 woningen. Mogelijk de helft (dus plannen voor meer dan 32.000 woningen) loopt nu een serieus risico op congestieproblemen doordat er geen zicht is op voldoende transportcapaciteit op het elektriciteitsnet. In totaal staan er meer dan 120.000 woningen in de planvoorraad voor de aankomende 10 jaar, die afhankelijk zijn van de netcapaciteitsreserveringen die door Liander zijn gemaakt op basis van periodieke uitwisseling van alle woningbouwplannen. Vanwege de nieuwe werkwijze dreigt meer dan 75% van de totale planvoorraad geen kans te maken op transportcapaciteit en daarmee ernstig vertraagd te raken.

Eindhoven

Enexis reserveert sinds kort geen stroom meer voor woningbouwplannen in de regio Eindhoven. Dit heeft impact op de 62.000 nieuwe woningen die de regio voor 2033 wil bouwen. Ook niet alle bouwprojecten in aanbouw krijgen een elektriciteitsaansluiting. Zo wacht [district-E](#), een bouwproject van 750 woningen vlak naast het centraal station nog steeds op berichtgeving van Enexis of en wanneer er perspectief is op aansluiting. Ondertussen wil de projectontwikkelaar de anterieure overeenkomst (civiel contract met de gemeente over kosten en voorwaarden van het bouwproject) niet ondertekenen omdat er geen zicht is op een aansluiting. Een doembeeld wordt steeds realistischer: drie prachtige maar onbewoonbare woontorens in het hart van de stad..

Nissewaard

Nissewaard wil tot 2035 6.500 woningen (waarvan tot 2030 3.100 woningen) en een ziekenhuis bouwen. Ook zeven scholen zijn aan vervanging toe. De gemeente kampt met netcongestie op het hoogspanningsnet én het middenspanningsnet. Nissewaard vreest hierdoor, met een overbelast middenspanningsstation en het nieuwe prioriteitenkader, vanaf 1 juli niets meer te bouwen en dat de verkregen subsidie moet worden terugbetaald en de plannen onhaalbaar worden. Daar komt de New Town problematiek nog bij met een neerwaartse spiraal tot gevolg.

's-Hertogenbosch

's-Hertogenbosch wil een nationaal belangrijk project de Spoorzone met 4.800 woningen, de doorontwikkeling van Den Bosch Centraal tot een toekomstbestendig OV-knooppunt. Zonder netcapaciteit komt dit tot stilstand. Eén van de belangrijkste verstedelijkingslocaties van Nederland dreigt daarmee op slot te gaan. De ambitie van 10.000 woningen wordt hiermee onbereikbaar.

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93

info@vng.nl

maart 2026